

Kindereen die NIET SPELEN

Een peuter speelt dat hij een gevaarlijke leeuw is. 'WHOEAAAA' roept hij tegen iedereen die hij in de groep tegenkomt. Een van de kinderen schrikt en begint te huilen. De gevaarlijke leeuw draait zich om en zegt met een lief stemmetje: 'Het was niet echt hoor.' Dan wandelt hij als een stoere leeuw weer verder.

TEKST INGE VAN RIJN FOTO'S ADOBESTOCK

Dit is erg knap voor een peuter van drie. Hij wéét dat hij speelt. Hij kan zelf uit zijn spel stappen en weer terug in zijn rol. Voor jonge kinderen zijn de grenzen tussen spelen en niet spelen nog niet zo duidelijk. Spel is hun leven; in het spel ontdekken ze de wereld en hun eigen mogelijkheden. Wil je een kind leren kennen, observeer dan hoe het speelt... of niet speelt.

VEILIGE OMGEVING

Je hoeft kinderen niet te leren om te spelen. Ze gaan uit zichzelf op onderzoek uit. Een baby die zich op z'n gemak voelt, gaat zelf spelen met alles wat binnen zijn bereik komt: de eigen handen en voeten, speelgoed of een ander kind. Alleen maar tegen de kinderen zeggen: 'Ga maar lekker spelen!' of: 'Ga eens lief samenspelen' is meestal niet voldoende. Je observeert ieder kind en kijkt wat het nodig heeft om tot spel te komen. Dat begint met een omgeving waarin het kind zich veilig voelt en waarin genoeg uitdaging is. Wat doe je als je ziet dat een kind niet tot (samen) spelen komt? Kijk eerst naar het welbevinden: voelt het kind zich op z'n gemak? Beweegt het zich vrij door de groepsruimte? Zijn er voldoende speelmogelijkheden voor dit kind, passend bij de ontwikkelingsfase en de interesse?

SPEL UITLOKKEN

Spel laat zich niet dwingen, maar je kunt het wél uitlokken, vaak al met eenvoudige handelingen of maatregelen. Kijk maar eens naar de volgende voorbeelden.

> De grote peuters lijken 'uitgespeeld' met het materiaal. Zorg voor nieuwe uitdagingen, bijvoorbeeld moeilijker puzzels of nieuwe bouwmaterialen, zoals een treinbaan met wissels en bruggen. Misschien kun je met een groepje naar de ruimte van

de buitenschoolse opvang om nieuwe spelervaringen op te doen of materialen te lenen.

- > Het spel in de poppenhoek komt niet op gang. Ga erbij zitten en observeer wat de kinderen doen. Hoe gebruiken ze het spelmateriaal? Wat speelt er tussen de kinderen? Is er gelijkwaardigheid of domineert een kind de anderen? Probeer met vragen een impuls te geven aan het spel: 'Wat ga jij vandaag koken?' 'Ga jij de tafel dekken?'
- > Een kind is bang om (mee) te spelen. Nodig het uit om samen iets te doen, bijvoorbeeld samen in de zandbak een taartje bakken. Soms is een kind bang om zich 'vies' te maken. Stel het kind gerust: 'Kijk, ik klopf het zand er zo weer af!' Als het kind niet in de zandbak durft, laat het dan eerst op het randje zitten.
- > Een kind doet altijd hetzelfde spel, bijvoorbeeld: dag in, dag uit in de autohoek alle auto's de garage inrijden en netjes op volgorde zetten. Dit kan een fase zijn in het spel. Dreumesen en jonge peuters zijn dol op herhaling en op sorteren. Als je merkt dat een kind hier maandenlang in blijft hangen, probeer dan wat meer variatie uit te lokken.
- > Een kind in de poppenhoek gebruikt nauwelijks fantasie in het spel. Het blijft bij herhalen van steeds hetzelfde ritueel, bijvoorbeeld: de pop uitkleden, in bed leggen, uit bed halen en weer aankleden. Benoem wat je ziet: 'De pop ligt in bed' en laat de pop iets zeggen of iets gek doen. Probeer het spel een beetje speelser te maken.

Een kind dat niet tot spelen komt en dat zich verder ook angstig of teruggetrokken gedraagt, verdient extra aandacht. Als het jou niet lukt om het spel uit te lokken, overleg dan met je collega en met de ouder. Misschien kan de pedagogisch coach komen observeren.

GRENZEN STELLEN

Het andere uiterste komt ook voor: kinderen die grenzeloos spelen en zich helemaal in het spel verliezen. Soms zo, dat ze uit zichzelf niet meer kunnen stoppen. Jouw rol is hier om grenzen te stellen en structuur in het spel aan te brengen.

- > Een dreumes woelt met de handen door het zand en gaat dan driftig met het zand gooien. Dit blijft zich herhalen en het kind weet van geen ophouden. Haal het kind uit de grote zandbak, dit is te veel voor hem. Geef het bijvoorbeeld een bak met zand en laat zien wat je behalve voelen en gooien allemaal met het zand kunt doen.
- > Een jonge peuter speelt in de bouwhoek met de blokken. Ze haalt er steeds meer materiaal bij en creëert chaos om zich heen. Ze gaat met de blokken door de hele groep, dwars door het spel van andere kinderen heen. Ga naar haar toe en kijk haar aan. Leg uit dat dit niet lk en wijs haar hoe ze wel met de blokken kan spelen. Soms kan een oudere peuter helpen om het voor te doen.

- > Kinderen hebben zich verkleed als heks en trekken andere kinderen mee naar hun heksen-hut. Ze willen de andere kinderen betoveren en dansen gillend om ze heen. De 'slachtoffers' krijgen geen kans om iets te doen, ze worden gevangen gehouden. Je kunt meespelen en de heksen aanspreken in hun rol: 'Lieve heks, Sofia vindt dit niet leuk, ze wil weer naar buiten.' Als de heksen niet meer aanspreekbaar zijn, haal ze dan uit hun rol. Probeer dit op speelse wijze te doen en straf de kinderen niet voor hun fantasierijke spel.

EEN KUNST

Het uitlokken van spel en het spel in goede banen leiden is een kunst. Kijk eerst goed wat de kinderen doen voordat je ingrijpt. Kinderen spelen de hele dag door. Bedenk dat wij ze dit langzaam maar zeker afleren, als we ze steeds weer uit hun spel halen: 'Doe eens rustig!' 'Niet doen, dat is geen speelgoed!' 'Niet zo'n rommel maken!' Kijk eens kritisch naar het dagritme van je groep: hoeveel tijd geven jullie de kinderen om te doen wat het allerbelangrijkste is in hun leven? <

